

URSULA KOCH

Rózsák a hóban

Katharina von Bora élete

REGÉNY

BUDAPEST, 2020

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
Ursula Koch: *Rosen im Schnee*
7. kiadás, Brunnen Verlag, Gießen–Basel, 1998.

Fordította
FABINY KATALIN

Második, javított kiadás

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás, sokszorosítás,
illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás
a kiadó előzetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© Brunnen Verlag, 2020
© Luther Kiadó, 2020
Hungarian edition @ Luther Kiadó, 2020
Hungarian translation @ Fabiny Katalin, 2020
Borítógrafika © Major Kata, 2020

Tartalom

Előszó	7
Ajánlás	9
Wittenberg, 1546. február 20.	11
Nimbschen, 1509-1523	15
Torgau/Wittenberg, 1523-1528	64
Wittenberg, 1530. május 15.	119
Wittenberg, 1534-1540	122
Zülsdorf, 1540-1541	142
Wittenberg, 1542-1546	149
Wittenberg és Dessau között, 1546. november	168
Wittenberg, 1547-1552	172
Torgau, 1552. december	181
Kronológia	185

Előszó

A Luther család barátai és ellenségei sok anyagot hagytak ránk, amelyeket évszázadokon keresztül kutattak és értékelték a tudósok. A német múlt nagyjai közül talán senkinek az életét nem dokumentálták olyan alaposággal, mint Martin Lutherét – és általa részben a feleségéét is. Ha a rajongók túlzó dicséreteire vagy az ellenlábask mérges nyelvére nem hallgatunk, hanem hagyjuk önmagukért beszélni a leveleket és tanúbizonyságokat, akkor tudomást szerezhethetünk a mindennapi konfliktusokról, betegségekről, félelmekről, kétségről, harcról és halálról. Fellelhetünk kemény, erős szót és keserű, ironikus hangot, gyengédséget és humort, valamint énekeket is. Nem a protestáns paplak „ideálja” tárul szemünk elé, amely teljesíthetetlen igényeket támaszt, hanem olyan emberek képe, akik mindennapi harcukat vívják a kitartásért és türelemért.

Az apostol vigasztaló szavai állhatnának Katharina von Bora élete fölött – mint minden keresztyén élet fölött: *„Ez a kincsünk pedig cserépedényekben van, hogy ezt a rendkívüli erőt Istennek tulajdonítsuk, és ne magunknak...”* (2Kor 4,7)

Ajánlás

Katharina von Bora 1999-ben azért került reflektorfénybe, mert ebben az évben emlékeztek meg világszerte születésének ötszázadik évfordulójáról. Ebből az alkalomból adta ki a Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya Ursula Koch regényét, amely 1995-ben jelent meg először Németországban. Kitűnő fogadtatásának egyértelmű jele, hogy 2017-ig összesen tizenhat kiadást ért meg.

Nem véletlen, hogy éppen Katharina von Bora vált a reformáció korának leghíresebb asszonyává. Martin Luther feleségeként sokkal több dokumentum maradt fenn róla, mint a kortárs asszonyokról. Az ő életéből következtethetünk arra, hogyan éltek más reformátorok feleségei, e kor nélkülözhetetlen „háttérmunkásai”. Ők tették lehetővé, hogy férjeik a nyilvánosság elé léphessenek, teológiai műveket jelentethessenek meg, zavartalanul alkothassanak, és terjeszthessék tanaikat.

A regény írója valószínűleg nem tudta volna ilyen árnyaltan, ilyen mély lélekábrázolással lefesteni Katharina von Bora nem mindennapi személyét, ha Luther nem írt volna annyit leveleiben feleségéről. A neki címzett leveleknek már a – néha ugyan évődő – megszólításai is árulkodnak arról, mennyire szerette és elismerte a reformátor az ő hűséges Käthéjét, „Wittenberg hajnalcsillagát”, a „kedves, jó Luther Käthét”, a „szent, aggodalmaskodó asszonyt”, „a drága Luther Käthe urat, Wittenberg prédikátornőjét”, a „szent doktornét”. E levelek segítségével

életszerű kép bontakozik ki a regény hősnőjéről. Megtudjuk, hogy Katharina von Bora tetteiről, helyzetfelismerésével, empátiájával és okosságával évtizedeken át hordta a mindennapok terhét az egykori Ágoston-rendi kolostorban, és ezzel megteremtette a feltételeket Luther működéséhez.

A regény egyszerű nyelvezetével, a korabeli életkörülmények hiteles leírásával, a szereplők emberi mivoltának kitartó hangsúlyozásával észrevétlenül hozza közel az olvasóhoz a történelem egy fontos szeletét és annak meghatározó egyéniségeit, elsősorban Katharina von Borát.

Kiknek ajánlja a fordító a magyar kiadást? Fiataloknak és időseknek, akik az olvasmányos, népszerű formán keresztül ismerhetik meg egy reformátor asszony életét. Lányoknak és asszonyoknak, akik Katharina küzdelmes életéből erőt meríthetnek. Férfiaknak, akik a régi példa segítségével talán jobban megbecsülik az asszonyok helytállását családban és gyülekezetben. Egyszóval mindenkinek, aki szívesen megismerné az odaadó feleség, a szerető anya, a vállalkozó, a gyógyító, a gazdálkodó, a prédikátornő történetét. Talán nem volt kivételes abban a korban. Példáját azonban ma is érdemes követni – nemcsak lelkészcsaládokban, hanem minden keresztyén közösségben.

Fabiny Katalin

Wittenberg, 1546. február 20.

*Először a kakas – aztán én: ez mindig is így volt. Mialatt az
kint kukorékolt, én a sötét folyosón át a konyhába igyekeztem.
A többiek még mind aludtak: a gyerekek, a cselédek, a diákok,
a szolgáló – és ő, a férfi, aki mellettem feküdt. Hallottam csen-
des hortyogását. Majdhogynem dorombolt, mint a macska a
kályhánál. Ő nem hallotta a kakast. Azt sem hallotta, amikor
az ajtó halkán kinyílt. Legtöbbször addig aludt, amíg a fény át
nem szűrődött az ablakon, és a gyerekek zaja fel nem riasztotta
álmából. Igen, gyakran álmodott, sőt hadonászott maga körül,
néha bögve, mint egy bika. Legmélyebb álmomból ébreszt-
tettem. Aludtam dermedten, de ha fölbredtem, élénk voltam.
Megnyugtattam, és halkán beszéltem hozzá, miközben mellét
simogattam, amely föl-le emelkedve zihált a teher alatt...*

*De reggeltájt mindig álomba merült. Hideg vizet öntöttem
a kezemre, és megmostam az arcomat. Aztán begyújtottam a
kályhát, és fölébresztettem a cselédeket. Gyakran állt már va-
laki az ajtó előtt, amikor a tejet föltettem melegíteni: szakadt
ruhás, sebhelyes arcú koldus, akit aztán behívtunk, majd
levest és kenyeret adtunk neki. S a férfi a hálószobában még
mindig aludt, miközben a gyerekek fölkeltek, és kirepültek
az udvarra. Aludta nyugtalan álmát.*

*A kakas kukorékol. Ma is. De nem ébreszt fel. Kiterült ta-
gokkal feküdtem, mintha lázam lett volna. Már jóval a ka-
kasszó előtt felbredtem, fényt gyújtottam, és most itt ülök
az ágyamban, a pislákoló mécses mellett.*

Ha kinyújtom a karomat, csak a hideg, tiszta lepedőt érzem. Senki nem fekszik mellettem. Semmi hang, semmi melegség. Így indul ez az új nap.

Mihez kezdjek vele?

A szél átsüvít a repedéseken. A kolostorban néma csend. Mintha minden halott volna. A kolostor. A város. Csak a szél tombol az utcákon. Mint tegnap, amikor a hírnök jött.

Korán jött. Aligha látta valaki. A városkapun át az utcánkba ért, majd a szomszédnál kopogott. Aztán ők tértek be hozzám. Három hajlott hátú férfi.

Miért ijedtem meg annyira, amikor benyitottak? Milyen gyakran voltak korai vagy kései vendégeink, akár barátok, akár idegenek, nemesek vagy koldusok! Milyen rossz érzés kerített most hatalmába?

„Félek, ha nem hagysz fel aggodásoddal, elnyel minket a föld...” – írta még éppen Eislebenből. Hogy megszidott az aggodalmaskodásomért! Azt mondta, nem bízom eléggé Istenben. Jó annak, aki bízik benne ilyen zord időkben, mikor úton-útfélen a fegyvereket élesítik, és mindenütt égnek a máglyák. Lehet, hogy Isten jót akar neki, nekem, mint ahogy jót akart a mi kis Magdalenánknak, gyermekünknek, amikor elvette őt tőlünk. De én csak egy szegény asszony vagyok, aki nehezen érti meg az Úr döntéseit. Ezért aggódtam. „És ez mit segít?” – kérdezte ő. Semmit. Semmit.

Tudom. Mégis szívesen kértem volna az én mennyei Atyámtól akár csak egy évet, hogy aggódhassam és imádkozhassam.

Muszáj volt már most megtörténnie? Még olyan sok dolga volt az én doktoromnak! Utána sóvárgott az egész világ. Hol ide, hol oda kellett utaznia, hogy a veszekedést elsimítsa, az ígét hirdesse. A tél derekán – mégiscsak idős volt már! De ez így is túl korai, hogy mennie kellett. Nekem túl korai. A szél itt fütyül a ház körül, átjár minden repedést.

